

Sociologie rodiny, 2

Párování, sňatkový trh,
homogamie, heterogamie

Opakování

Rodina

- Nukleární
- Rozšířená
- Orientační rodina
- Prokreační rodina
- Patrilineární rodina
- Matrilineární rodina
- Patrilokální, Matrilokální, Neolokální

Tradiční x moderní rodina

- Typ rodiny
- Funkce rodiny
- Kdo je autoritou
- Kdo určuje výběr partnera
- Kde rodina žije
- Legitimita potomků
- Dědictví

K čemu je rodina?

„institucionální zajištění lidské reprodukce,
legitimní v dané společnosti“

- 1) Ekonomická produkce
- 2) Socializace dětí
- 3) Péče
- 4) Citová a rekreační funkce
- 5) Sexuální kontrola
- 6) Reprodukce

- Dvojí reprodukce
- Oficiální přesahy
- Rysy manželství

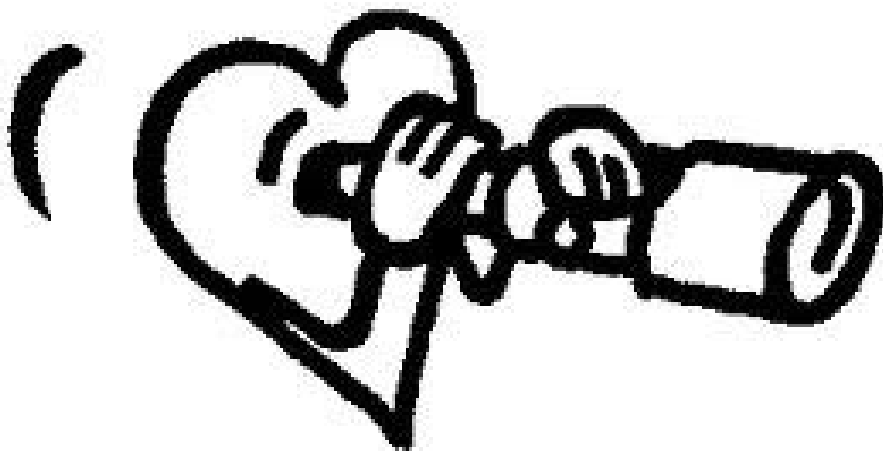
Podoby rodiny

- Párová monogamická rodina – kulturní ideál západní civilizace (x praxe?)
Polygamie – polygynie, polyandrie

Sňatkový trh

- Sociální prostor, v němž dochází k setkávání, vzájemného oceňování, zvažování a vytrídování párů, které potenciálně směřují k manželství
- Každý jím projde, někteří se vrací

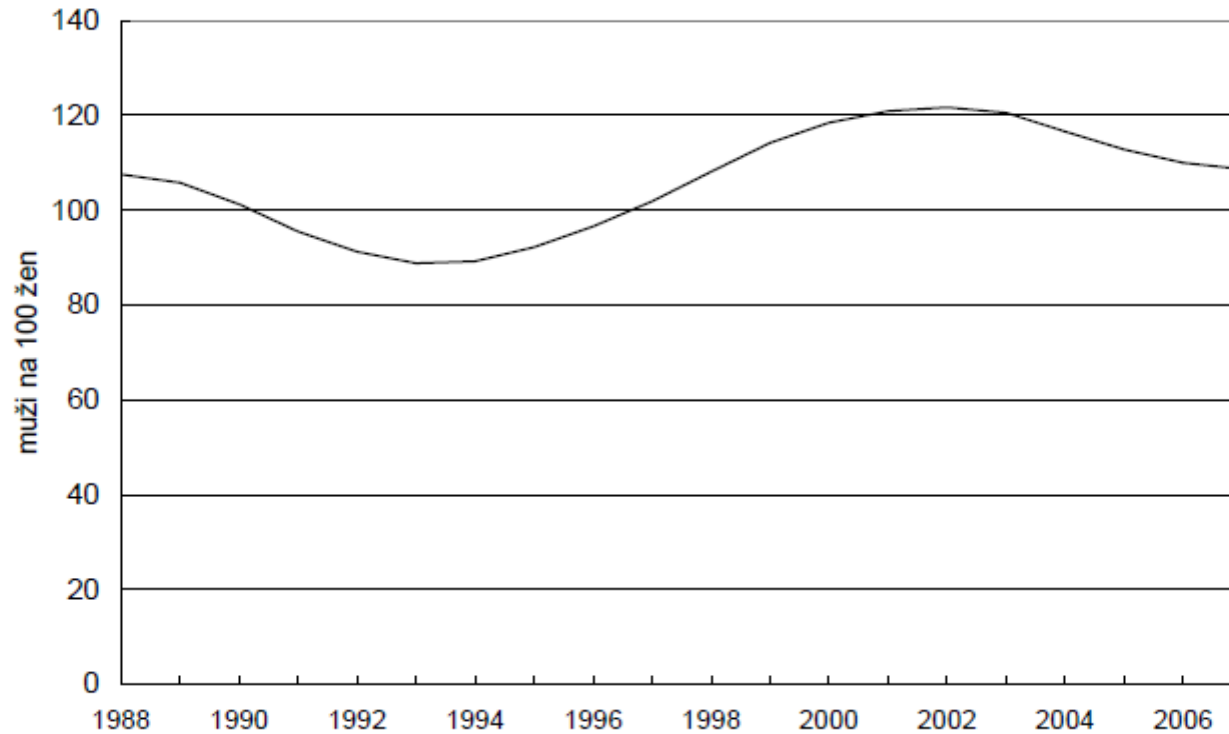

Teorie sňatkového trhu

- Model pracovního trhu (V. Oppenheimer) – snaha o maximalizaci výnosů
 - Model směny
 - Hypotéza podobnosti (sociálně-konstruktivistický pohled na manželství)
-
- Vzdělání jako antikoncepce?
 - Změna vzorce párování ve vztahu k věku (od 30. roku věku nevěsty je průměrný ženich mladší)

Sňatková tíseň

Graf 1. Poměr mužů a žen v nejčastějším sňatkovém věku v letech 1988 až 2007 v České republice

Reakce na sňatkovou tíseň

- 1) vyrovnání věku vstupu do manželství u mužů a žen, mladí lidé si začnou hledat své protějšky ve stejné věkové kohortě;
- 2) nárůst počtu svobodných v populaci;
- 3) nárůst počtu sňatků mezi jedním mužem a více ženami nebo jednou ženou a více muži;
- 4) nárůst počtu neformálních svazků jednoho muže s více ženami nebo jedné ženy s více muži

Výběrové párování

- Tradiční společnost – záležitost tak fatální jako je manželství nemůže být ponechána v rukou mladých lidí
- Moderní společnost – vybíráme si kohokoli?

Systemové determinanty výběrového párování

- Exogamie x endogamie
- Homogamie x heterogamie
- Přímý a nepřímý vliv rodiny

Homogamie

- Sousedství a teritoriální blízkost
- Věková homogamie (citlivost na krátkodobé změny na manželském trhu, sňatková tíseň)
 - průměrně 31,4 ženich, 28,7 nevěsta (2008)
- Etnická a rasová homogamie
- Náboženská homogamie
- Vzdělanostní a třídní homogamie (důsledky)

Podíly jednotlivých kombinací manželství na celkovém počtu manželství v roce 2001 (%; ČR)

Vzdělání muže	Vzdělání ženy				Celkem
	Základní	Neúplné střední	Úplné střední	Vysoko-školské	
Základní	6,6	2,5	0,9	0,1	10,1
Neúplné střední	12,4	24,3	13,5	0,9	51,1
Úplné střední	2,7	8,1	12,7	2	25,5
Vysoko-školské	0,4	1,6	6	5,2	13,2
Celkem	22,1	36,5	33,1	8,2	100

Zdroj: [Pakosta, Petr](#). Rozvodovost a vzdělání obou manželů. *Demografie : Revue pro výzkum populačního vývoje*, Praha : Český statistický úřad, 50, 1, od s. 64-70

Rodiny a domácnosti v ČR letech 1961 – 2001

Typ rodiny a domácnosti	1961	1970	1980	1991	2001
v %					
Rodiny a domácnosti celkem	100	100	100	100	100
Úplné rodiny	74,8	71	66	62	54,6
Neúplné rodiny	7,8	8,8	8,4	10,7	13,5
Vícečlenné nerodinné domácn.	1,4	1,1	1,4	0,4	2
Domácnosti jednotlivců	16	19,1	24,2	26,9	29,9

Nové rodinné formy - kohabitace

- Nesezdané soužití, život v sexuálním vztahu bez manželství
- Proměna společenské tolerance
- Experimentální stadium před vstupem do manželství („manželství na zkoušku“), ale i alternativa manželství

Nové rodinné formy – matrifokální rodiny

- matrifokální rodina – typ. pro chudé černošské obyvatele am. měst a obecně mezi městskou chudinou
- ženy vedou a zajišťují chod domácnosti – mladá žena s dětmi + její matka (+ sestry)
- adaptace na život v chudobě a na nestálou a slabou ekonom. úlohu mužů

Konec rodiny?

- **Ulrich Beck** – nukleární rodina s tradičním rozvržením rolí je neslučitelná s požadavky trhu – požadavek pro všechny stejné, tržně orientované biografie, růst individualizace, ale zároveň závislost na institucích, jediným nezrušitelným vztahem zůstává vztah rodiče a dítěte

„Tržní model charakterizující modernu... předpokládá společnost bez rodiny, bez manželství. Každý musí být samostatný, svobodný, aby mohl vyhovět požadavkům trhu a zajistit si tak ekonomickou existenci. Subjektem trhu je osamělý jedinec, jemuž „nebrání“ v činnosti partnerské, manželské nebo rodinné vztahy. To znamená, že plně realizovaná tržní společnost je společností bez dětí.“

Beck (2004:190)

Proměna intimních vztahů

- Anthony Giddens – confluent love (splývající láska), hledání čistého vztahu
- Láska aktivní a podmiňovaná
- Otevřenost
- Hledání vztahu, nikoli osoby
- Egalitární láska
- Pěstuje erotiku, ve stejné míře muži a ženami
- X romantická láska
- „Právo na sexuální rozkoš“

Proměny intimacy (Anthony Giddens)

V průběhu 19. století:

- šíření ideálů romantické lásky v masovém měřítku (literatura), emocionální pouto se stává základem manželského svazku,
- pojem intimacy a sexuality
- oddělení práce a domova
- limitovaná velikost rodiny
- měnící se vztahy mezi rodiči a dětmi, objev mateřství, intimacy jako ženské domény

V pozdní modernitě:

- radikální transformace intimního života
- čistý vztah jako úzké a emocionální pouto k druhému; spojení s druhým, které pokračuje jen do chvíle, dokud oběma stranám přináší dostatečné uspokojení

Romantická láska x čistý vztah

- Navždy, jedinečná x aktivní, týmová
 - Hledání jedinečné osoby x hledání jedinečného vztahu
- Nerovnost v emocionál. investicích a ziscích x rovnost v emocionál. investicích a ziscích
 - Chladný a nedostupný muž x objevení mužské emocionality
- Primární vznešená láska x oboustranné sexuál. potěšení klíčové, * ars erotika
- Hranice mezi respektovanou a „padlou ženou“ x kultivace erotických schopností u obou
- Předpoklad sexuál. Exkluzivity x sexuál. Exkluzivita není podmínkou
 - Základ v heterosexuál, a rozdíly mezi muži a ženami x nespojena s heterosexuál. , důl. je poznání rysů druhého

Poznámky a diskuse

- Sociálně stratifikované proměny rodinného chování
- Proměna konzumu
- Důsledky?

Otcovství

- 30. – 70. léta minulého století jako období „chybějícího otce“ (válka, práce, rozvody)
- „nové otcovství“
- boj za práva otců po rozvodu

Proč přibývá rozvodů?

- Manželství nesouvisí s potřebou předávat majetek a status z generace na generaci
- Ženy nepotřebují ekonom. zabezpečení muže
- Rozvod není sociálním stigmatem
- Manželství hodnotíme podle osobního uspokojení
- Žijeme déle